

**ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΟΧΗΜΑΤΩΝ'
ΕΙΣ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΣΥΝΟΦΕΙΛΕΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΣ ΤΟΥ
ΥΠΑΙΤΙΟΥ ΟΔΗΓΟΥ'
ΠΟΤΕ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣ ΕΞ ΑΝΑΓΩΓΗΣ ΕΝΑΝΤΙ ΑΛΛΟΥ
ΣΥΝΟΦΕΙΛΕΤΗ**

Κυριάκου Δημ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
τ. Εφέτη τακτικής δικαιοσύνης
Δικηγόρου παρ' Αρείω Πάγω
Νομικού Συμβούλου Ασφαλιστικής Εταιρίας

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

- I.** Η δημιουργία δικονομικής εγγύησης επί αδικοπραξίας
II. Δημιουργείται σχέση δικονομικής εγγύησης μεταξύ των πλειόνων ασφαλιστών ;
III. Επί της ενωμένης στην προσεπίκληση αναγωγής

I. Η δημιουργία δικονομικής εγγύησης επί αδικοπραξίας

1.1. Κατά την έννοια του άρθρου 88 ΚΠολΔικ, η ιδιότητα τινος ως δικονομικού εγγυητή άλλου, προκύπτει **είτε** από το νόμο **είτε** από σύμβαση μεταξύ των ανωτέρω προσώπων¹.

1.2. Περίπτωση δημιουργίας δικονομικής εγγυήσεως εκ του νόμου, υφίσταται με βάση το άρθρο 926 (εδάφ. α' περίπτ. δεύτερη) ΑΚ. Η διάταξη αυτή ορίζει ότι (παθητική) ενοχή εις ολόκληρο δημιουργείται και επί αδικοπραξίας, όταν πολλοί ευθύνονται παραλλήλως απέναντι στον παθόντα εξ αυτής προς αποκατάσταση της (περιουσιακής) ζημίας του. Παράλληλη παθητική ενοχή εις ολόκληρο, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, δημιουργείται στην περίπτωση κατά την οποία πολλά πρόσωπα ευθύνονται κατά το νόμο, **αυτοτελώς το καθένα**, προς αποκατάσταση της ίδιας ζημίας.

1.3. Ως κλασσικό παράδειγμα παράλληλης (αυτοτελούς και ταυτόχρονης) ευθύνης πολλών, μπορεί να μνημονευθεί η περίπτωση κατά την οποία, προς αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας που προκλήθηκε σε κάποιον από σύγκρουση αυτοκινήτων, ευθύνονται κατά διάφορες διατάξεις νόμου, αφενός ο υπαίτιος οδηγός (ή οι συνυπαίτοι οδηγοί), αφετέρου ο προστήσας τους ως άνω οδηγούς, εκ τρίτου οι κύριοι των ζημιολόγων

¹ ΕφΠειρ 1171/2000 ΠειρΝομ 2001/78. ΕφΠατρ 294/2004 ΑχΝομ 2005/250.

οχημάτων (μέχρι την αξία τους όμως) και εκ τετάρτου οι ασφαλιστής του ανωτέρω οχημάτων².

Η ευθύνη καθενός από τα πρόσωπα αυτά είναι αυτοτελής, επειδή στηρίζεται σε διαφορετική διάταξη νόμου³ και ειδικότερα : Η ευθύνη του πρώτου στηρίζεται στις ΑΚ 914, 297 και 298' του δεύτερου, στην ΑΚ 922' του τρίτου, στο άρθρο 4 εδάφ. β' ν. ΓπΝ/1911 και του τετάρτου στο άρθρο 10 § 1 π.δ. 237/1986 «Κωδικοποίηση των περί υποχρεωτικής ασφαλίσεως διατάξεων»⁴.

1.4. Επί της εν λόγω παράλληλης ευθύνης πολλών έναντι του παθόντος, θεμελιώνεται νόμο η εις ολόκληρο ευθύνη εκείνων έναντι τούτου (ΑΚ 926). Δημιουργείται δηλαδή παθητική εις ολόκληρο ενοχή, κατά την έννοια της ΑΚ 781 και συνεπώς, ο παθών δικαιούται να στραφεί καθ' οιουδήποτε από τους έναντι αυτού υποχρέους και να ζητήσει να τον αποζημιώσει αυτός ολοκληρωτικώς⁵.

Εξάλλου, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων ΑΚ 927 εδάφ. α' και 481, 482 ΑΚ προκύπτει ότι, επί παράλληλης (παθητικής) ενοχής πλειόνων εξ αδικοπραξίας, μέχρι να καταβληθεί το κοινό χρέος στον παθόντα δανειστή, όλα τα ενεχόμενα πρόσωπα είναι εις ολόκληρο συνοφειλέτες του παθόντος' εάν όμως ένας από τους (συν)οφειλέτες ικανοποιήσει τον (κοινό) παθόντα/δανειστή, τότε θα έχει κατά των υπολοίπων δικαίωμα αναγωγής, ανάλογα με τον βαθμό πταίσματος καθενός⁶.

Και ακριβώς το δικαίωμα αυτό της αναγωγής μεταξύ των εις ολόκληρο συνυποχρέων, καθιστά **κατ' αρχήν** δικονομικούς εγγυητές εκ του νόμου όλους τους συνοφειλέτες έναντι εκείνου από αυτούς, ο οποίος θα αποζημιώσει εξ ολοκλήρου τον κοινό δανειστή, αφού ο τελευταίος εστράφη αποκλειστικώς κατ' αυτού⁷. Διότι, τότε ακριβώς δημιουργείται εκ του νόμου η υποχρέωση αυτή των λοιπών συνοφειλετών απέναντι σε εκείνον που εξόφλησε το κοινό χρέος, δηλαδή καταφάσκεται η στοιχειοθέτηση δικονομικής εγγύησης μεταξύ των εν λόγω προσώπων.

1.5. Από τα ανωτέρω καταφαίνεται, κατά τη γνώμη μου, ότι επί παθητικής εις ολόκληρο ενοχής, (που δημιουργείται λόγω αδικοπραξίας, μεταξύ των συνεναγομένων, αφενός του υπαιτίου οδηγού κι αφετέρου του ασφαλιστή του), ο τελευταίος νομιμοποιείται **κατ' αρχήν** να προσεπικαλέσει στην δίκη, ως δικονομικό εγγυητή του, τρίτον και ειδικότερα τον οδηγό άλλου

² ΕφΠατρ 66/2001 ΑχΝομ 2002/67. **Κρητικός**, Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα (έκδ. 2008) § 12 περιθ. αριθ. 5 σελ. 169.

³ **Δεληγιάννης/Κορνηλάκης**, Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο ΙΙΙ (έκδ. 1992) § 369 σελ. 221. **Κρητικός**, Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα (έκδ. 1992) περιθ. αριθ. 959 σελ. 335. ΕφΑθ 4701/1994 ΝοΒ/1995/564. ΕφΑθ 1557/1981 ΝοΒ 30/451. ΕφΘεσ Αρμ 1981/291.

⁴ Ad hoc : **Απ. Γεωργιάδης**, στον ΚΠολΔικ των Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, υπό το άρθρο 926 περιθ. αριθ. 16 σελ. 773. **Κρητικός**, Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα (έκδ. 1992) περιθ. αριθ. 1894 σελ. 647 και έκδ. 2008 § 12 περιθ. αριθ. 5 σελ. 169. ΕφΑθ 3079/1986 ΑρχΝ 1987/29. ΕφΑθ 7968/1989 ΕΣυγκΔ 1990/ 250. ΕφΑθ 4701/1994 ΝοΒ/1995/564.

⁵ **Κρητικός**, Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα (έκδ. 2008) § 12 περιθ. αριθ. 12 και 13, σελ. 170-171.

⁶ ΑΠ 299/2007 ΔΕΕ 2007/1221. ΕφΛαρ 523/2003 Δικογραφία 2003/459. ΕφΘεσσαλ 1969/2003 Αρμ. 2005/359. Ανάλογη είναι και η ρύθμιση της ΑΚ 487 § 1.

⁷ ΑΚ 482.

οχήματος, ως συνυπαίτιο της αδικοπραξίας, καθώς και τον ασφαλιστή του τελευταίου⁸.

1.6. Όμως, η τελική κατάφαση της δικονομικής εγγυήσεως στην προαναφερθείσα περίπτωση, εξαρτάται θεμελιωδώς και από μία άλλη παραδοχή.

Ειδικότερα : Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, επί επενεχθείσας ζημίας λόγω αυτοκινητιστικού ατυχήματος, υπάρχει περίπτωση άλλοι από τους συνυπόχρεους να ευθύνονται αντικειμενικώς, (λ.χ. η ασφαλιστική εταιρία) κι άλλοι υποκειμενικώς (λ.χ. ο υπαίτιος οδηγός ή οι συνυπαίτιοι οδηγοί ή το συνυπαίτιο θύμα)⁹. Τότε, η ζημία θα επιμερισθεί μεταξύ αυτών, ούτως ώστε να την αναλάβουν αποκλειστικώς εκείνοι που βαρύνονται με πταίσμα (δόλο/αμέλεια)¹⁰⁻¹¹⁻¹². Οπότε, ο αντικειμενικώς ευθυνόμενος συνοφειλέτης δεν θα έχει ουδεμία απολύτως ευθύνη εξ αναγωγής έναντι του καταβαλόντος συνοφειλέτη του. Αυτός θα πρέπει να στραφεί αποκλειστικώς

⁸ Από την έρευνα στη νομολογία που διεξήγαγα σχετικά, ανεύρον :

- την ΑΠ 1243/2006 (ΧρΙδΔ 2006/917) η οποία **δεν** συμπεριλαμβάνει – μεταξύ των καθ' ων η προσεπίκληση από την εναγθείσα ασφαλιστική εταιρία – και τον ασφαλιστή του προσεπικαλουμένου ως συνυπαίτιου οδηγού του οχήματος, στο οποίο επέβαινε ο παθών/ενάγων, **προφανώς επειδή δεν ετέθη ενώπιόν της προς επίλυση και το ζήτημα αυτό** και

- την ΕφΑθ 78/1990 (ΑρχΝομ 1991/155 και 443, ΕΣυγκΔ 1991/390), την οποία επικαλείται το πρωτοδικείο, προκειμένου να θεωρήσει ως βάσιμη την προσεπίκληση μας, ως δικονομικών εγγυητών της αντιδίκου, από μέρους της τελευταία. **Ούτε όμως και η απόφαση αυτή επιλύει το προκείμενο ζήτημα**, Ειδικότερα, η εφετειακή αυτή απόφαση αποφαινεται **μόνον** πως ο εναγόμενος ασφαλιστής (εν προκειμένω, η αντιδίκος) ως εις ολόκληρο συνυπόχρεος με τον συνεναγόμενο ασφαλισμένο αυτής (εν προκειμένω τον Δαβέρο), προς αποκατάσταση της ζημίας του ενάγοντος, (ΑΚ 926), δικαιούται να προσεπικαλέσει και να εναγάγει τρίτο πρόσωπο, ως υπαίτιο της αδικοπραξίας (εν προκειμένω τον Κουφό), ως έχουσα κατ' αυτού δικαίωμα αναγωγής εφόσον αυτή ικανοποιήσει τον παθόντα/ενάγοντα (ΑΚ 927), δηλ. εν προκειμένω την Σανιδά-Κουφού. Όμως, η εφετειακή αυτή απόφαση, δεν κάνει καμμία απολύτως μνεία (**όπως το πρωτοδικείο εσφαλμένως υπολαμβάνει**) του ότι ο ασφαλιστής αυτός (εν προκειμένω η ενάγουσα) δικαιούται να προσεπικαλέσει ως δικονομικό εγγυητή του και τον ασφαλιστή του ανωτέρω τρίτου (εν προκειμένω εμάς). Όμως, το τελευταίο αυτό γεγονός δεν σημαίνει και ότι το εφετείο αποκρούει ως αβάσιμο το ζήτημα αυτό. Απλώς, κατά τη γνώμη μου, στο Εφετείο δεν ετέθη προς επίλυση το πρόβλημα.

⁹ ΕφΑθ 7960/2006 ΕλΔ 2008/820.

¹⁰ **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ., υπό το άρθρο 927 περιθ. αριθ. 7 σελ. 780, όπου και πλήθος παραπομπών στη συναφή νομολογία και βιβλιογραφία και περιθ. αριθ. 18-22 σελ. 783-785. **Καράσης**, στο ίδιο έργο, υπό τα άρθρα 487-488 περιθ. αριθ. 7 in finem σελ. 691. ΑΠ 1276/2000 ΕλΔ 2002/170. ΑΠ 188/1977 ΕΕΝ 44/668. ΕφΑθ 8481/2006 ΕλΔ 2008/223. ΕφΑρ 26/2004 Αρμ. 2004/992. ΕφΑθ 11788/1987 ΕΕΝ 1988/57. ΕφΑρ 147/1987 ΕλΔ 29/931. ΕφΑθ 4984/1986 ΑρχΝομ 38/670. ΕφΘεσσαλ 1946/1980 Αρμ. 1981/291. ΕφΑθ 1946/80 Αρμεν. 1981 σελ. 291 όπου και περαιτέρω παραπομπές στην νομική φιλολογία και νομολογία. ΠΠρΠειρ 1015/1998 ΠειρΝομολ 1998/333. ΜΠρΠειρ 96/1988 ΕΕμπΔ 1988/303. ΕιρΑθ 2694/1997 ΑρχΝομ 1998/705.

¹¹ Επισημαίνεται ότι η ΑΚ 927 εφαρμόζεται τόσο στην περίπτωση κατά την οποία όλοι οι συνυπόχρεοι ευθύνονται υποκειμενικώς, όσο και στην περίπτωση, κατά την οποία ευθύνονται αντικειμενικώς [**Κρητικός**, Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα (έκδ. 2008) § 12 περιθ. αριθ. 32 σελ. 178].

¹² Εάν πλείονες οδηγοί οχημάτων προκάλεσαν, υπαιτίως (εξ αμελείας τους), διαδοχικές συγκρούσεις οχημάτων, από τις οποίες επήλθε ζημία σε όχημα τρίτου (αναιτίου), χωρίς να είναι εξ αντικειμένου δυνατόν να διακριβωθεί σε ποιο ποσοστό συνέβαλε καθένας από τους υπαιτίους οδηγούς στην πρόκληση της ζημίας στον αναιτίο, τότε όλοι ευθύνονται έναντι του τελευταίου εις ολόκληρο (ΕφΑθ 1191/2001 ΕλΔ 43/1067).

κατά του υπαιτίου ή των συνυπαιτίων της ζημίας¹³. **Με άλλα λόγια, στην περίπτωση αυτή, δικονομική εγγύηση του αντικειμενικώς ευθυνόμενου συνοφειλέτη, απέναντι στον συνοφειλέτη που εξόφλησε τον παθόντα, δεν δημιουργείται εξ ορισμού.**

II. Δημιουργείται σχέση δικονομικής εγγύησης μεταξύ των ασφαλιστών ;

Μετά από την ανάλυση που προηγήθηκε, εμφανώς προκύπτει πως επί πλειόνων υπαιτίων οδηγών και εντεύθεν επί πλειόνων ασφαλιστών, καθένας από αυτούς (συν)ευθύνεται έναντι του παθόντος, μαζί με τους υπαιτίους του ατυχήματος οδηγούς. Όμως, η (συν)ευθύνη καθενός από τους ασφαλιστές προδήλως μόνον αντικειμενική, αφού ουδέν πταίσμα τους βαρύνει εν σχέσει με την αδιοπραξία, υφίσταται δε αποκλειστικώς κατά την βούληση του νόμου (άρθρο 10 § 1 π.δ. 237/1986 «Κωδικοποίηση των περί υποχρεωτικής ασφαλίσεως διατάξεων»).

Επομένως, καθένας από τους ασφαλιστές αυτούς, ακόμα κι αν εξοφλήσει την αξίωση του παθόντος, εν τούτοις δικαιούται να στραφεί αναγωγικώς μόνον κατά των υπαιτίων οδηγών, όχι όμως και (πρωτογενώς) εναντίον του άλλου ασφαλιστή. Τούτο, διότι ουδείς από τους ασφαλιστές αυτούς είναι **κατά νόμο δικονομικός εγγυητής του άλλου, εντεύθεν δε - αναγκαίως – ουδείς από αυτούς δικαιούται να προσεπικαλέσει τον άλλον στην δίκη που ανοίχθηκε με την κύρια αγωγή.**

III. Επί της ενωμένης στην προσεπίκληση αναγωγής¹⁴

Εφόσον, κατά τα προεκτεθέντα, δεν στοιχειοθετείται εξ ορισμού – και σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην κρινόμενη προσεπίκληση/αναγωγή – δικαίωμα του ενός ασφαλιστή να προσεπικαλέσει τον άλλον στην διαληφθείσα δίκη, ως δικονομικό εγγυητή του, παρέπεται αναγκαίως και ότι ουδείς ασφαλιστής δικαιούται να ασκήσει εναντίον του άλλου την αγωγή εξ αναγωγής¹⁵, αφού ευθύνονται μεν αμφότεροι έναντι έναντι του παθόντος ως εις ολόκληρο συνυπόχρεοι με τους υπαιτίους οδηγούς, [οι οποίοι βαρύνονται με συγκλίνον πταίσμα (αμέλεια) στην επαγωγή του ζημιογόνου αποτελέσματος (τον τραυματισμό του παθόντος)], όμως η ευθύνη εκατέρου των ασφαλιστών κατά τα προλεχθέντα είναι μόνον αντικειμενική, γεγονός το οποίο αναιρεί θεμελιωδώς την εξ αναγωγής (δηλαδή την έναντι αλλήλων) ευθύνη τους και συνεπώς καθιστά την αναγωγή αυτή νόμω αβάσιμη.

¹³ **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ., υπό το άρθρο 927 περιθ. αριθ. 22 σελ. 784-785. **Μιχαηλίδης-Νουάρος** στην ΕρμΑΚ υπό το άρθρο 334 αριθ. 41. **Θηβαίος**, Περί προστήσεως, ΝΔικ 11/85. ΠΠρΠειρ 1015/1998, ανωτ.

¹⁴ Βλ. **Κρητικό**, ανωτ., έκδ. 1998, περιθ. αριθ. 1491 σελ. 525.

¹⁵ Η προσεπίκληση του δικονομικού εγγυητή και η ενωμένη σε αυτήν αποζημιωτική αγωγή έχουν κοινή ιστορική (και νομική) βάση (ΑΠ 1243/2006 ΧρΙδΔ 2006/917).